

**СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ «АДАПТАЦІЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ»
ДО ОСОБЛИВОСТЕЙ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО ПРОСТОРУ**

*Олефір Є. А., аспірант, провідний фахівець Докторантури та аспірантури,
ДВНЗ «Університет банківської справи», м. Київ, Україна*

Сьогодні в науковій літературі досить поширеним є використання таких понять, як «адаптація банківської системи» та «адаптація банків». Проте вони вживаються лише в контексті речень, наприклад, пристосування до законодавства, вимог Європейського Союзу, Базельського комітету, до нових умов, до невизначеного простору. При цьому трактування понять ніхто з вчених не дає, навіть немає їх у словниках з банківської справи, економіки, кібернетики, менеджменту.

Уперше спробу сформулювати визначення «адаптація банківської системи» зробила Карчева Г.Т. [3], яка у своїй праці з'ясувала, що адаптація банківської системи до змін зовнішнього і внутрішнього середовища – це можливість її цілеспрямованої зміни параметрів, структури і властивостей з метою збереження своєї стійкості, процес пристосування її структури шляхом здійснення прогресивних структурних змін і відповідного вдосконалення функцій до збуджуючих впливів внутрішнього середовища та/або внутрішніх змін, що призводять до підвищення ефективності функціонування банківської системи та забезпечує досягнення поставлених цілей. З одного боку, трактування є повним, оскільки визначає, «що» змінюємо, «яким способом», «до чого» пристосовуємо, вказується мета та результат. Проте, з іншого боку, зміст цього поняття краще розкриває дефініцію «адаптивного управління банківською системою», так як розпочинається «цілеспрямованою зміною», а результатом є досягнення поставлених цілей.

Таким чином, зважаючи на актуальність розвитку теоретико-методологічних засад вищеназваної дефініції з урахуванням глобалізації, перебудови економіки відповідно до міжнародного досвіду та реформування банківської системи виникає необхідність сформулювати власне визначення «адаптації банківської системи».

На нашу думку, адаптація банківської системи – це процес її пристосування до особливостей фінансово-економічного простору, пов'язаний зі змінами параметрів, властивостей, структури, вдосконаленням функцій з метою виживання, підвищення ефективності функціонування та розвитку, що в результаті забезпечить зростання її конкурентоспроможності.

При цьому під параметрами розумітимемо кількісні та якісні показники діяльності банків. Адаптація може виражатися через зміну параметрів у контексті оптимізації кількості показників діяльності банків, зміну їх нормативних значень, порядку розрахунку та зіставлення з міжнародними стандартами (наприклад, з

методикою КРІ – Key Performance Indicator [2], рекомендаціями Базельського комітету, Європейського центрального банку тощо).

Як відомо, банківській системі притаманна низка властивостей. Зміна хоча б однієї властивості спричинює зміну функціонування усєї системи. Наприклад, зміна ієрархічності (доповнення третім рівнем) зумовить перерозподіл ресурсів між банками, зміну законодавчо-нормативних актів, стратегії, функцій регулятора та самих банків.

Проводити адаптацію банківської системи можна, змінюючи структуру. У нашому випадку під змінами в структурі банківської системи розумітимемо трансформаційні процеси, які полягають у зміні її компонентів, параметрів, пропорцій та зв'язків у процесі переходу на новий якісний рівень під впливом чинників фінансово-економічного простору.

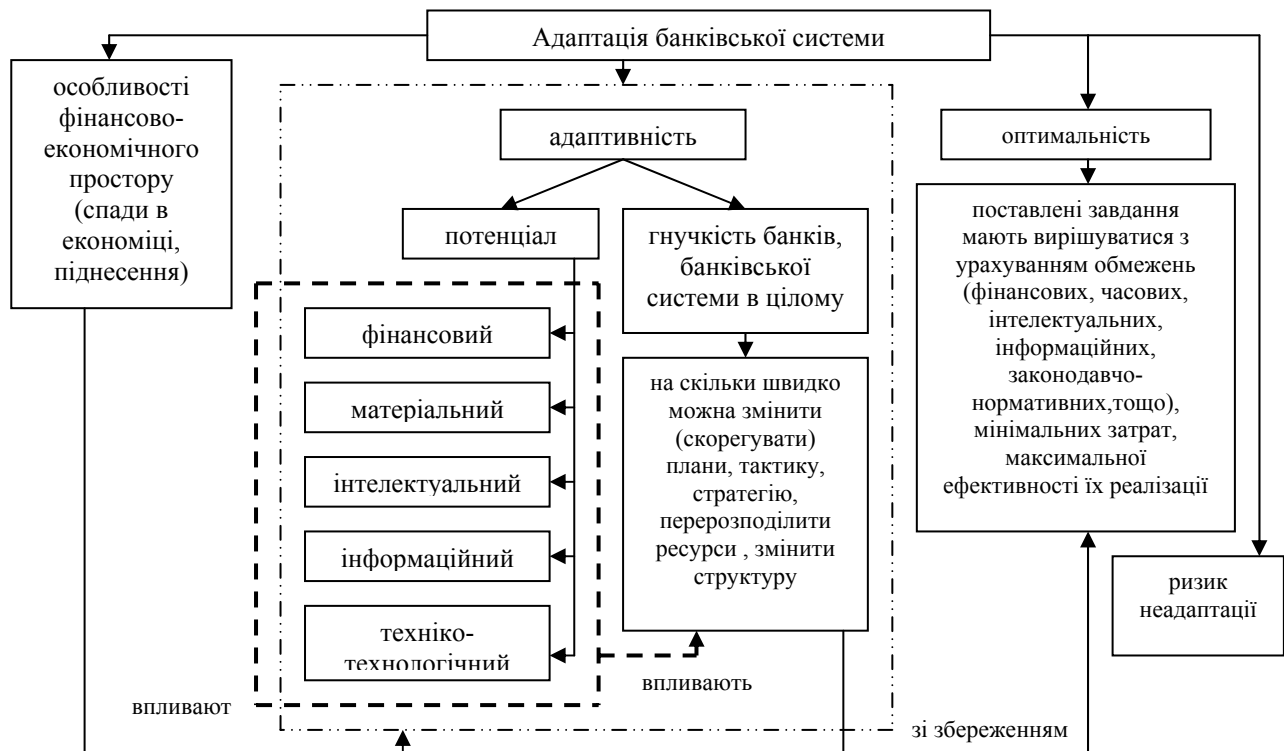
Адаптація може здійснюватися і через удосконалення функцій банківської системи. З нашої точки зору, найчастіше зміна функцій спричинена змінами структури. Тому простежується між ними причинно-наслідковий зв'язок. Наприклад, злиття чи поглинання банків призводить до зміни їх функцій, реформування Національного банку України спричинює зміну акцентів та сприяє перерозподілу функцій між окремими департаментами, вплив чинників зовнішнього та внутрішнього середовища теж зумовлює зміну функцій банківської системи в цілому. Безумовно, є випадки, коли їх зміна може відбуватися без зміни структури, наприклад, диверсифікація банківської діяльності, коли до певного департаменту може додатися більше виконуваних функцій. У зв'язку з цим, удосконалюючи ту чи іншу функцію можна впливати на результативність діяльності банківської системи.

Метою проведення адаптації є виживання банківської системи при спадах економіки та розвиток при підйомах. Погоджуємося з думкою Барановського О.І. [1] стосовно того, що увесь цей процес повинен відбуватися у рамках показників безпеки, яких варто дотримуватися за будь-яких станів економіки. Адже без цього стати конкурентоспроможною банківською системою досить складно.

Основне завдання адаптації банківської системи до ендогенних та екзогенних змін, на думку Карчевої Г.Т., полягає в тому, щоб відреагувати на збуджуючі впливи таким чином і здійснити в банківській системі такі зміни, які б дозволили забезпечити максимальну ефективність її функціонування. При цьому йдеться не тільки про адаптаційні можливості щодо структурної перебудови системи, але й досягнення їх шляхом прогресивних змін у структурі, які б відповідали оптимальному напрямку розвитку банківської системи [3]. Ми теж притримуємося такої позиції, адже, щоб бути конкурентоспроможним у сучасних умовах оборонних заходів адаптації недостатньо, потрібні активні дії самих суб'єктів економіки.

Відповідно до вищеназваного виникає запитання: де взяти ресурси для реалізації «наступальних» адаптаційних заходів? Крім того, їх часто не вистачає навіть для «виживання» у періоди спадів та депресії економіки. Тоді, як же зберегти конкурентоспроможність? Відповідь на це запитання спробуємо дати в подальших наших дослідженнях.

Зазначимо, що для проведення адаптації банківської системи необхідно враховувати основні параметри, якими варто керуватися при розробці будь-яких заходів адаптації (див. рис.):

Рис. Основні параметри, що мають враховуватися при проведенні адаптації банківської системи

Джерело: розроблено автором

З рис. 1 бачимо, що одним із параметрів адаптації банківської системи є врахування особливостей фінансово-економічного простору, оскільки без аналізу зовнішніх та внутрішніх чинників впливу на систему розробити адекватні (раціональні) заходи адаптації неможливо, адже варто знати на що орієнтуватися: на виживання чи розвиток. Крім того, на особливість фінансово-економічного простору теж впливають зовнішні (науково-технічні, політико-правові, соціально-культурні, демографічні природні) та внутрішні чинники (макроекономічні, розвиток реального сектору економіки, ринкової інфраструктури, фінансової системи тощо). Суттєвіший вплив на розвиток простору здійснюють саме внутрішні чинники (є чинниками внутрішнього середовища інститутів, які входять до цього простору), оскільки вони в основному й зумовлюють спад, депресію, кризу, піднесення, пік, що й визначають тим самим особливість простору.

Наступним параметром є оптимальність. У цілому адаптація зводиться до розв'язання задачі оптимальності, оскільки, по-перше, є обмеження, їх насправді безліч (не вистачає часу, компетенції керівників/працівників для розробки результативних заходів, ресурсів, інформації, технологій тощо), по-друге, завжди є бажання «зеконотити», тобто обрати такі шляхи вирішення завдань, які потребують

найменших затрат, по-третє, прагнення досягти найкращого результату – майбутні очікувані вигоди.

Не менш важливим параметром є ризик неадаптації. Що маєтсья на увазі? Справа в тому, що при обранні будь-яких напрямків проведення адаптації потрібно враховувати похибку (робити поправку на ризик), оскільки можуть виникнути непередбачувані обставини (або невраховані), які не дадуть змогу виконати поставлені завдання, що й призведе до втрат (і не лише фінансових).

На наш погляд, одним із головних параметрів є адаптивність, яка формується у результаті взаємодії потенціалу та гнучкості. При цьому під потенціалом розумітимемо сукупність фінансового, матеріального, інтелектуального, інформаційного та техніко-технологічного потенціалів (рис.). Гнучкість теж має важливе значення, адже від того на скільки швидко можна змінити плани, структуру, функції та перерозподілити ресурси (при мінімальних втратах) й залежить здатність системи пристосовуватися.

Отже, наші дослідження дали змогу з'ясувати, що адаптацію доцільно розглядати не лише в контексті «виживання», а й «розвитку», що актуально в сучасних умовах реформування банківської системи.

Список літератури:

1. Барановський О.І. Філософія безпеки: монографія: у 2 т. / О.І. Барановський. – К.: УБС НБУ, 2014. – Т.2: Безпека фінансових інститутів. – 715 с.
2. Высоков В. Планирование развития банка / В. Высоков, Г. Горынина // Банковский менеджмент. – 2013. – № 1. – С. 8 – 13.
3. Карчева Г.Т. Ефективність функціонування та перспективи розвитку банківської системи України / Г.Т. Карчева // НАН України, Ін-т екон. та прогнозування. – К., 2012. – 520 с.

ВИЗНАЧЕННЯ ДОМІНАНТ ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ БАНКУ ЗАЛЕЖНО ВІД СТАДІЇ ЙОГО ЖИТТЄВОГО ЦИКЛУ

Чмутова І.М., к.е.н., доц., доцент кафедри банківської справи,

Гурова А.С., студент,

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця,

м. Харків, Україна

Стадія життєвого циклу банку обумовлює наявність притаманних їй проблем та завдань, від чого залежить вибір фінансової стратегії. На різних стадіях життєвого циклу банку існують певні фінансові особливості, що знаходять прояв у показниках фінансового стану. Так, О. Шевцова та Г. Мандзюк зазначають, що основною фінансовою метою банку на стадії створення є підтримання достатнього рівня капіталу, на стадії зростання – підвищення прибутковості операцій; на стадії зрілості